

SISZÁNTÓ

ELŐFIZETÉSI ÁRA

A kiadóhivatalban átvéve.
Egész évre 10 k.
Negyedévre 4 ..
Helyben házhoz hordva.
Egész évre 20 kor.
Negyedévre 5 ..
Világke postán szállítva.
Egész évre 24 kor.
Negyedévre 6 ..
Egyes szám ára 8 fillér.

Politikai
napilap

Megjelenik minden nap, a hét 6-án
Ünnep utáni napok kivételével.
Szerkesztőség és kiadóhivatal
Nagyvárad, Szilágyi Dezső-u. 8.
A szerkesztőség kéziratok vissza-
adására vagy megőrzésére nem
vállalkozik.
Előfizetések és hirdetések a kiadó-
hivatalhoz intézendők.

XXI. évfolyam 14. szám.

Nagyvárad.

Kedd 1915 január 19.

Belopotoczký Kálmán emlékezete.

A Katholikus Kör 1915. január 17-iki Belopotoczký emlékünnepején elmondotta: **Dr. Vucskics Gyula.**

«Kedves volt Istennél és embereknél...
emlékezete áldásban vagyon.»

Ecclesiasticus 45. 1.

Az a férfit, akiért a király külön rendet alapított, hogy méltóképpen jutalmazhassa nagy érdemeit, hogy t. i. béke idején adhassa neki azt a legnagyobb kitüntetést, amit csak a csatatereteken, ezer halálveszély közt küzdhetnek ki maguknak katonai lelkészünk tagjai, — az a férfit, aki az alkotmányos korszakban első besorozott tartalékos segédelkésze volt a hadseregnek és mint magyar honpolgár első tábori apostoli helynöke a monarchiának, — az a férfit, aki évtizedeken át lelkesítette hadseregünket a generálistól a közlegényig, hogy erősek legyenek ha jön a megpróbáltatás, a nagy küzdelem ideje, . . . az a férfit — ha nem is kint a csatamezőn, de igazi katonai módra ágyudörgés, háboru idején tünt le a földi élet küzdőteréről.

Mióta kitört a nagy háboru, oda volt szegezve lelkének minden figyelme a csatateretkre. Várva várta a híreket északról és délről. Mikor lehangoló értesítés érkezett, ő akkor sem vesztette el bizalmát. Biztos volt hadseregünk győzelmében és remélte azt is, hogy a nagy megpróbáltatás idején megállja a helyét az a pap-ság, melynek kiképzése neki Istentől rendelt életfeladata volt.

És mikor érdemes utódja, kit ő nevelt a monarchia hadseregének, bejárva az északi és déli csatatereteket, onnét közvetlenül Váradra jött és elmonta neki, hogy a katonalelkészek nemcsak a kórházakban, nemcsak a tüzvonal mögött, az első segélynyújtás helyén, hanem a kolera-barakkokban, és a lövészárkokban is — a katonákkal mindenben hiven megosztva sorsukat — Krisztus vitézeihez illően, igazi hősi lélekkel viselkednek, — amikor hallotta tőle, hogy közülük többen már ott estek el a harc mezején, sokan pedig megsebesültek és ismét sokan fogságba jutottak, akkor látta mint Mózes az ígért földjét látta, hogy *nem hiába élt* és nem sokára reá — mint aki misszióját teljesen befejezte — nemes lelkét visszaadta Teremtőjének.

Minekünk ennek a békés kulturpalotának, az ő élete alkonya e gyönyörű harmonikus alkotásának a szilárd falai is hangosan hirdetik és fogják hirdetni hiszünk nagy idők múlva késő nemzedékeknek is, hogy *Belopotoczký Kálmán* nem hiába élt.

És ezt hirdeti az ő áldott életének minden szaka.

I.

Belopotoczký Kálmán a felvidéknek kies fekvésű és nagy arányokban fejlődő városában

Rózsahegyen született 1845. febr. 6-án. Atyja tekintélyes polgára volt e városkának. Tulajdonképpen tanító és postamester volt, de olyan művészi tehetséggel volt megáldva Istentől, hogy ezzel megörökítette nevét. A piarista atyák szép templomának gyönyörű oltárdíszét és a temető-kápolnában az ugynevezett kálváriát ő faragta, még pedig oly művészi tökéletességgel, hogy Münchenben a művészek lajstromába került a neve.

Ami benne művészi tehetségénél is értékesebb volt s ami művészeténél is megnyilvánult, lelkének legnagyobb kincsét: mély és benső vallásosságát *Kálmán* fiára hagyta e derék apa.

Ezt a nagy kincset aztán szép tehetségeivel együtt a piarista atyák csiszolták, fejlesztették tovább, kiknek rózsahegyi kis gimnáziumában végezte kiváló sikerrel a középiskola első osztályait. A piaristák rózsahegyi gimnáziuma ez időben még csak négy osztályu volt, azért a felsőbb osztályok végzésére *Löcsére* ment, hol a szorgalmas és kiváló tehetségű diák be is fejezte középiskolai tanulmányait.

Aki középiskolai tanügyünk multját csak némileg is ismeri, az tudja, hogy az abszolutizmus idején — amikor nagy halottunk gimnáziumba járt — a tannyelv német volt; annyira, hogy még a magyar nyelvet is németül tanították; de a felvidéki középiskolákban még németül sem. A piaristák privát buzgóságból pótolták e nagy hiányt, Löcsén azonban annál kevésbbé. Máskülönbön azonban el kell ismerni, hogy az abszolutizmus idején igen alaposan tanítottak középiskoláinkban. Non multa, sed multum volt az irányelv. Ez meglátszott az eredményen is, vagyis azokon, akik e korban gimnáziumainkból kikerültek. A mai rendszer embereiben sokkal több a felületesség, mint a régieknél volt.

Hogy *Belopotoczký Kálmán* alapos tudású és szilárd jellemű ember lett, azt azon kívül, hogy a középiskolában jó alapot nyert, annak köszönhetette, hogy belépve a *szepesi* egyházmegye kispapjai közé, püspöke — *dr. Zaboiský László* — őt, miután az ugynevezett bölcsészeti éveket a *szepesváraljai* szemináriumban töltötte, theologiai tanulmányai végzésére az *innsbrucki* egyetemre a jezsuita atyák hírneves főiskolai intézetébe küldte.

A szülei házból hozott és a középiskolai években erősödött vallásos buzgósága itt nyert igazán szilárd, holtá napjáig rendíthetetlen alapot. Elsőrendű hittudósok P. Hurter, Jungmann, Kleutgen s mások vezetése alatt ifju lelkének egész erejével belemélyedt a theologiai tanulmányokba. Emellett a lelki élet legkiválóbb mesterei, ugyancsak a Jézustársasági

atyák bevezették őt abba, ami a hittudomány-nál is fontosabb, a lelki életbe.

A lelki élet, mindnyájan nagyon jól tudjuk, nem a folytonos imádkozásban áll, hanem Krisztus tanításához és egyházához való rendületlen ragaszkodásban, Isten akaratának, Isten törvényének és az egyház parancsolatainak az élet minden körülményei, csábításai és visszontagságai között való hűséges és készséges teljesítésében, megtartásában. De az is bizonyos, hogy a buzgó imádság és a jó elmélkedés a jó lelki életnek sine qua non-ját, nélkülözhetetlen feltételét képezi. *Belopotoczký Kálmán* olyan ritka buzgósággal és áhitattal tudott imádkozni, hogy még öreg korában sem vált az nála gépiességgé; — mi kanonoktársai, kik éveken át naponkint együtt végeztük vele a közös imát, a breviáriumot, mindvégig épültünk az ő lelkületén. Hogy pedig az elmélkedésnek mily nagy mestere volt, arról bizonyosságot nyújtott gondolatának ritka mélysége és bősége, ami elmélkedő életre vall s ami nála minden alkalommal szembetűnően megnyilvánult. *Belopotoczký* holtá napjáig hálás volt a jezsuiták iránt azért a nevelésért, amelyben őt részesítették és az intézet iránt, ahol theologiai képeztetését nyerte. Az innsbrucki konviktus három évvel ezelőtt újraépült, ahhoz az elhunyt jelentékeny áldozattal járult s a kápolnának egyik oltárát ő maga szentelte fel.

1868. jun. 14-én pappá szenteltetvén, püspöke őt a theologiai doktorátus megszerzése végett *Bécsbe* küldte a Sz. Ágostonról nevezett felsőbb papképző intézetbe.

1872-ben mint hittudor tért vissza egyházmegyéjébe s ettől kezdve két évtizeden át a *papnevelés* ügyének szentelte magát. Négy esztendeig (1872—1876) a *szepesváraljai* szemináriumban mint theologiai tanár és tanulmányi felügyelő, majd lelkiigazgató, — hat évig (1876—1882) *Budapest*en a központi papnevelő intézetben tanulmányi felügyelő és tanárhelyettes, — 1882—90-ig pedig *Bécsben*, mint augustiniumi direktor és udvari káplán.

Teljesen át volt hatva a papnevelés ügyének rendkívüli fontosságától; jól tudta, hogy százaknak és ezreknek a boldogulása attól függ, milyen papok kerülnek ki a szemináriumból s azért egész lélekkel állott annak szolgálatába. Nem is maradt eredmény nélkül működése. Tanítványai tisztelettel környezték őt, tekintélye nagy volt előttük s ragaszkodásukat iránta megőrizték idősebb korukban is. Feljebbvalói méltányolták alapos tudását, nagy buzgóságát és szorgalmát s ennek révén egyre nagyobb tér nyílt fényes tehetségei érvényesülésére.

Legfőbb ambíciója az volt, hogy egyetemi

tanár lehessen s így élte fogytáig a papnevelés szent ügyét szolgálhassa. Kétszer pályázott is a budapesti egyetem tanszékére, de nem az a tanszék üresedett meg, amely az ő kedvenc tanulmányainak (dogmatika és erkölcsstan) megfelelt volna s így nem juthatott oda. Simor János b. e. hercegprimásunk igen nagyra becsülte Belopotoczyk jellemt, tudását és tehetségét. Csernoch Jánost, a mostani bibornok hercegprimás Ó Eminentiaját, Budapest-Terézvárosra küldvén káplánnak, avval az utasítással látta el, hogy „iparkodjál Belopotoczykval megismerkedni és jó barátságban lenni, — attól sokat tanulhatsz“. Mikor Belopotoczyk az egyházi tanszékre pályázott, Simor hercegprimás lebeszélte őt e tervéről s ehelyett kárpótlásul a bécsi augusztineumi magyar direktorságot juttatta neki. Az Isten ujja volt ez, mert innét hívta őt meg a Gondviselés arra a méltóságra, melynek betöltése életfeladatává lett s melyből — az ő működése révén — annyi áldás áradt évtizedeken át az egész monarchiára.

II.

Ugyanis 1890 jun. 6-án Ó Felsége Dr. Belopotoczyk Kálmánt (a bécsi érsekké lett Gruscha örökébe) csász. és kir. tábori apostoli helynöké nevezte ki s ezzel főpásztorra lett a monarchia hadserege és haditengerészete papságának és az egész haderőnek. Ugyanekkor XIII. Leó pápa a trikalai püspöki címet adományozta neki, melyre ez évi okt. 5-én a szepesváraljai székesegyházban, — ugyanott, ahol egykor mint áldozópap az Ur szolgálatába állott, püspökké szentelte őt volt főpásztor Császka György, akkor még szepesi püspök. És ugyanakkor lépett Belopotoczyk a nagyváradi egyházmegye és káptalan kötelékébe, melynek egyik irodalmi stallumába augusztus végén lett beiktatva.

Ha valaha, most a nagy háboru e nagy, felemelő tanulságokban bővelkedő napjaiban kell, hogy mindenki belássa, mily végtelenül fontos a katonák lelki gondozása.

Csak az a katona áldozhatja földi életét vitézül és elszántan a hazáért és a királyért, akinek helyén van a szive, rendben van a lelke, aki tudja, aki lelke legmélyén meg van győződve arról, hogy e földi élet csak előkészület az örökéletre, aki bizik benne, hogy e földi haza után az örök haza, a menyei haza kapui várják oda fenn. Ellenben akinek lelkéből hiányzik a vallásos meggyőződés, az nem érti az élet célját, az előtt a halál, a földi élet befejezése megfoghatatlan rejtély, arra a halál után az ő hiábavaló vélekedése szerint teljes megsemmisülés vár s azért semmiféle földi érdek vagy kiütetés nem képes őt vitézségre sarkalni, hanem ehelyett csak azt keresi, hogyan bujhat ki a legnehezebb kötelesség teljesítése alól, amelytől pedig az egész hazának a sorsa függ. És ki lenne képes kellően méltatni, mily mérhetetlen vigasztalást nyújtja sebesültnek a vallás mely a szenvedéseireit vitézt az Isten Fiának példájával felemeli s kinjárt krisztusi szeretettel enyhíti. Ellenben ha kiálszik lelkéből a hit fáklója, elviselhetetlen kínlás számukra az élet, melyet nem tesz elviselhetővé a humanizmus üressége s amelyet bármely percben készek mint értéktelen holmit eldobni maguktól.

Belopotoczyk Kálmán mikor a katonai lelkészet élére került tisztában volt a roppant feladattal, mely reá várakozott. Bizonyosság erre első pásztorlevele, melyet felszentelése napján bocsátott ki a katona-papsághoz s amelyben markáns vonásokkal vázolta a katona-lelkészek teendőit. Ettől a pillanattól fogva alapos tudását, buzgóságát, erélyességét, bölcsességét, fényes tehetségét, széleskörű nyelvismeretét, fáradhatlan munkaerőjét, kedves szeretetreméltó modorát — egyszóval nemes, fenkölt lelkének egész erejét és nagy befolyásának és tekintélyének minden súlyát apostoli tisztének méltó betöltésére fordította.

Figyelmét és gondját első sorban a katonai nevelő- és képző intézetek vonták magukra. Gyökeres reform csak alulról, csak egészen elülről kezdhető. Ezért első apostoli gondoskodása arra irányult, hogy a katonai pályára készülő

ifjúság vallásos és erkölcsös irányu nevelésben részesüljön. Kitartó munkával és erélyvel keresztülvitte, hogy a hadapródiskolákban, katonai reáliskolákban és a tiszti akadémiákon a vallásnevelést kötelezővé tették és minden egyes ilyen intézetben külön egyházi tanárt alkalmaztak.

Meg lévén győződve arról, hogy az ember sokkal szigorubbant veszi azt a kötelességet, amit külön esküvel ígért meg Istennek, a hadvezetőségénél rendeletet eszközölt ki, a melynek értelmében az évenként bevonuló újoncok megfelelő oktatás után — vallásos szertartás kíséretében ünnepélyesen megújítják az esküt, melyet a sorozáskor tettek. Gondja volt arra is, hogy a legénység minden vasárnap részt vehessen a kötelező isteni tiszteleten s egyéb vallási kötelességei teljesítésében semmiféle akadályra ne találjon feljebbvalói részéről.

A tiszti kar sem kerülte el figyelmét. Minden kinálkozó alkalommal, szép szóval, okossággal és erélyvel sürgette, hogy a tisztkar a vallási kötelességek teljesítése tekintetében is jó példát adjon a legénységnek; gondoskodott róla, hogy a tisztek intelligenciájuknak megfelelő konferenciákat hallgathassanak; — a tisztek családtagjaiból pedig Oltáregyletet alakított, mely a szegényebb helyőrségi templomok számára készítette szerelvényeket.

Főpásztori gondjaiba vette a helyőrségi templomokat. 1893-ban restauráltatta a XIII. századból származó budapesti helyőrségi templomát, a reákövetkező évben a tarnovi kasszárnya kápolnáját, 1898-ban fénys ünnepélyek között felszentelte a Madonna del mare a Tengeren evezők Csillagának tiszteletére épült pólai gyönyörű templomát.

A tiszti leánynevelő intézeteket, különösen a hernalsit igen gyakran meglátogatta és jótéményeiben részesítette.

Huszonegy esztendőn át fáradhatatlanul végezte a hivatalos apostoli látogatásokat. Ismételt megfordult a monarchia minden helyőrségében, ahol a katonai lelkészetnek állomása van. A katonai intézetekben végig járt minden osztályt s a vallásstanból maga kérdezte a növendékeket. Mindannyiszor beszédet intézett hozzájuk, külön a tisztikarhoz és külön a legénységhez. Mindegyikhez a maga nyelvén. Volt rá eset, hogy egy délelőtti nyelven őt beszédet tartott. Igen jó szónok volt, pompás, férfias organummal megáldva, gondolatainak bőségevel, tartalmasságával, komolyságával, hangjának melegségével és közvetlenségével lebilincselte hallgatóit.

Kötelességérzetét jellemzi, hogy egy alkalommal Boszniában járván bejelentette a kormányzatnak, hogy ellátogat a novibazári sándzákokba is, melyet akkor még megszállva tartottak csapataink. A kormányzó azt felelte, hogy azt nem engedheti meg neki, mert abból külügyi bonyodalom származhatik. Belopotoczyk pedig azt válaszolta, hogy neki engedélyre nincs szüksége; neki nemcsak joga, hanem kötelessége is minden olyan helyre menni, ahol monarchiánknak hadserege, pláne katonai lelkészete van. El is ment. És nem bánta meg. Sőt büszkén emlegette, hogy sehol olyan kitörő örömmel és őszinte lelkesedéssel nem fogadták, mint éppen itt, ahol talán századok óta nem járt katolikus főpásztor. Apostoli körutjai alkalmával mindig nagy lelkiismeretességgel látogatta a kórházakat. Az ő főpásztori gondoskodásának köszönhető, hogy a bécsi és budapesti helyőrségi kórházakban az ápolás nehéz és önfeláldozó, de áldásos munkáját az irgalmas nének végzik.

Mindezek mellett főgondját állandóan a katonapapság vezetése, irányítása, sorsának javítása és létszámának emelése képezte. A katonai lelkészet tagjai a monarchia két államának összes egyházmegyéiből és szerzetesrendjeiből kerülnek ki. Nem lévén egységesen nevelve igazán nagy fáradságba kerül közöttük egységes szellemet teremteni. Ezt a célt óhajtott elérni főleg a plebánosi vizsgálat behozatalával. Régebben nagyon szerény volt a katona lelkészek dotációjára, sokan ezért csak átmeneti állapotnak tekintették. Belopotoczyk minden tekintetben sokat javított helyzetükön, —

bár a katonai klérus anyagi helyzetének most már teljesen megfelelő rendezése utódjának a műve. Jól tudva azt, hogy monarchiánk pénzügyi helyzete nem engedi meg, hogy minden kis helyőrségben külön katonalelkész legyen, bevonta e működési körbe a világi papságot is, mely kisegítő katonai lelkészeti teendőket végez.

Ritka szép sikereinek oka céltudatos és fáradhatatlan működése mellett az ő erőteljes, határozott és mégis vonzó és szeretetreméltó egyéniségében rejlett. Erős akaratu ember volt; amit egyszer jónak ismert fel, ahhoz hajthatatlanul ragaszkodott, annak elérésére minden áron törekedett s utjában akadályt nem ismert. Volt bátorsága véleményét a legfelsőbb helyen is nyíltan feltárni. Emellett azonban elsősorban mindig szép szerével iparkodott hatni s ennek többnyire meg is volt a várt eredménye, mert az érintkezésben — bár fellépése mindig méltóságteljes volt, ellenállhatatlan szeretetreméltóságot tudott kifejteni.

Igen jó szívu ember volt; mindig készségesen sietett mások támogatására. Rokonait kiváló szeretettel karolta fel. Testvéreinek gyermekeit, árváit nagy áldozattal neveltette, tanította. Már akkor is, mikor még csak szerény jövedelmű professzor volt. Es gondja volt reájuk később is, magas befolyásával előkelő állásokba juttatta őket.

Jótekonyságáról, áldozatkészségéről később bővebben lesz szó, itt csak kettőt említek — jellemzés szempontjából. A hála nemes erény, de ritkán található fel. Ő erre is példát mutatott. Eredeti egyházmegyéje iránt, mely őt neveltette, hálás akart lenni s ezért a szepesi egyházmegyének 30,000 koronás alapítványt juttatott; de egyrészt áthatva a kath. iskola-ügy fontosságától, másrészt mint tanító gyermeke a kath. tanítóképző fejlesztésére rendelte azt fordítani. Nagy-Váradra pedig mint nagyprépost azzal köszöntött be, hogy beiktatása napján 10,000 koronát adott a tüdőbeteg szanatóriumának építésére.

Egy gyanúsításairól ismeretes újság nem régebben azzal vádolta meg, hogy magyar javadalmazs létre elfelejtett magyarul beszélni. Előttünk váradiai előtt, kik őt folyton magyarul hallottuk beszélni, felesleges az elhunyt emléket e neveléses és alapítványi vád ellen védekezni. De elmondok egy epizódot, mely ékesen szóló bizonyosság arra, hogy Bécsben is volt bátorsága szint vallani magyar érzelmeiről.

A bécsi Leo társaság egyik gyűjtésén, melyen éppen az elhunyt elnököt, a centralista irányu történetíró báró Helfert előadást tartott az 1848—49-iki magyar szabadságharcról s ebben Kossuth Lajosról nem a leghizelgőbben emlékezett meg. Az elnök püspök nem hagyta szó nélkül a dolgot. Válaszában kifejtette, hogy Kossuth politikáját különböző szempontból lehet megítélni, ehhez joga van a történetírónak, de hiábavaló dolog Kossuth történelmi nagyságát kisebbíteni, mert Kossuth Lajos bármely nemzet nagyjai között is megállan a helyét s reá bármelyik méltán büszke lehetne.

Az a magas méltóság, melyet Belopotoczyk mint a hadsereg főpásztorra elfoglalt nem akadályozta őt meg abban, hogy élénk részt vegyen Bécsben a kilencvenes évek elején nagy erővel megindult keresztény-szociális mozgalmokban. Mint a hadseregnek előkelő aktív tagja nem politizált ugyan, de a keresztény társadalmi- és hitélet restaurálásának szent ügyét mint főpap kötelességének tartotta teljes erőből támogatni. És ezért az első vonalban küzdött a keresztény restauráció bátor harcosaival nemcsak az irodalmi, társadalmi és egyleti akcióban, hanem a városi mozgalmakban is. Még akkor sem lépett vissza e mozgalmak vezetéséről, mikor ellenfelei azzal akarták őt elnémítani, hogy feljelentést tettek ellene a legfelsőbb fórumoknál. Alelnöke volt a keresztény szociális mozgalom szellemi vezetését irányító irodalmi egyesületnek a Leo-társaságnak és egyik alapítója a kath. szociális szemlé közlönyének a Reichspostnak. Mindkettőért jelentős anyagi áldozatokat is hozott. Ezen működése rendkívül népszerűvé tette őt a bécsi keresztény polgárság előtt s Bécs város

tanácsa a legnagyobb elismeréssel az arany Szalvator-éremmel tüntette ki.

A római szentszék és a királyi felség rendkívüli módon méltányolták az ő hervadhatatlan érdemeit. X. Pius pápa olyan kitüntetésekkel halmozta el őt, amilyenben csak a legérdemesebb megyéspüspökök részesülnek. 1904-ben pápai trónállóvá és római gróffá nevezte ki, 1908-ban pedig saját arcképével ajándékozta meg, melyre meleg közvetlenségti elismerő sorokat írt.

Ő Felsége 1898-ban a Ferencz József-rend nagykeresztjét adományozta neki, 1903-ban v. b. t. tanácsosai sorába emelte, 1909-ben az I. oszt. vaskorona-renddel tüntette ki s 1911-ben pedig — mikor nyugalmaztatását kérte — azon nagy érdemekért, melyeket mint tábori püspök szerzett, a „Pius meritis“ I. oszt. arany-érdemkeresztet adta neki, melyet már csak a harctéren érdemelhet ki magának.

Most már elmondhatjuk róla azt is, hogy mintegy 20 esztendővel ezelőtt legfelsőbb helyről felajánlották neki a zágrávi érsekséget. Aki ismeri a horvátországi viszonyokat, az belátja, hogy ennek az ajánlatnak az elfogadása rendkívüli áldozatot követelt volna tőle. Az ügy érdekében kész volt meghozni ezt is, de az áldatlan politikai viszonyok, illetőleg a vezető politikusok félelme az erős határozott egyéniségtől, különösen megalkuvást nem ismerő jellemétől, meghiúsították az ő kinevezését.

Nagy kár volt érte. A következmények megmutatták, hogy úgy az egyházi, mint a magyar nemzeti érdekek nagy kárt szenvedtek e kinevezés elmaradása miatt.

Néhány évvel később Szlavóniában járt hivatalos uton. Eszéken fogadta az odavaló papság tisztelgését. Az üdvözlésre adott válaszában figyelmeztette a horvát papságot, hogy téves uton jár. Ahelyett, hogy teljes szenvedélyvel veti magát a politizálásra, jobb lenne, ha többet törődne a híveinek anyagi és lelki boldogulásával. És rámutatott arra a kétségbeesítő helyzetre, amelyben emiatt a horvát nép színlődik és a teendők egész halmazára, mely e téren a papságra várakozik. Persze nem esett jól az apostoli bátorsága beszéd, sőt városszerte tüntettek emiatt ellene és gondjuk volt rá, hogy jól körül írva a bécsi sajtót és bejárja az eset híre. Mire a püspök Bécsbe érkezik már az állomáson várta a hadügy-miniszternek felvilágosítást kérő levele, de az igazmondásért a haja szála sem görbült meg az őszinte lelki és szó kimondó püspöknek.

III.

A megboldogult sohasem bánta meg, hogy nem lett a horvátok főpapja, — mi pedig ma is örülhetünk rajta, mert így aztán mikor elérkezett az óhajtott nyugalom ideje — ide jött közénk Nagy-Váradra, elfoglalni helyét a káptalanban, melynek 1911-ben soronkívül nagyprépostja lett.

Mig távol volt is tőlünk mindig megtartotta az összeköttetést Nagy-Váraddal. 1897-ben 20,000 koronás alapítványt tett, hogy annak kamataiból a nagyváradai egyházmegye papnövendékei magasabb kiképzést nyerhessenek, külföldi tanulmányutakat végezhesse. Gyakran lejött Váradra, nagy ünnepeken itt volt közöttünk, sokszor végzett itt főpásztori funkciókat és többször beutazta az egyházmegyét, betegeskedő püspökeink helyett bérmutakat, kánoni látogatásokat tartott.

És mikor mint tábori püspök nyugalomba vonult váradai kartársainak élére állott, átvette a káptalan vezetését, irányítását. Még pedig nemcsak névleg, hanem nagypréposíti beigtatása napjától holta napjáig tevékeny részt vett a káptalannak minden ügyében.

És bár jól érezte magát kartársai körében mégis kereste az összeköttetést e város társadalmával. Aki életének javát Bécsben és Budapesten töltötte, kinek szalonjában Bécs legelőkelőbb körei találkoztak kinek asztalánál főhercegek ültek, az utóbbi éveiben a mi városunk keresztény társadalmát iparkodott maga köré gyűjteni.

Hogy ezt tehesse s hogy magának a nyugalom éveire kedves otthonot teremtsen, az első

esztendőben kanonoki székházát építette emelre s azt nemes izléssel berendezte. Az a pompás és kedves palota gyűlhelye lett e város társadalmának, melynek minden tagja ünnepnapnak tartotta, ha a szeretetreméltó házigazda hívására ott megjelenhetett.

Alig fejezte be palotájának építését, máris arra gondolt, hogy az egész város kath. társadalmának megfelelő otthont szerezzen. Aki évtizedeken át oly tevékeny részt vett a bécsi kath. társadalmi és egyleti életben, a keresztényszociális mozgalmakban s minden a hitélet emelésére irányuló akcióban, annak éles szeme csakhamar észrevette, hogy Szent László városában mindaddig nem lehet a keresztény restauráció munkájától kellő sikert várni, míg nincs megfelelő központ. Ennek létesítésére kell tehát mindenekelőtt törekedni. Annyira meg volt győződve annak a szükségességéről, hogy nem habozott a Kath. Kör építésére feláldozni azt az egész nagy összeget, amit eddig gyűjteni tudott. És mikor az kevésnek bizonyult, megtoldotta még egy egész évi jövedelmével. Azt akarta ugyanis, hogy ez a palota — amellett, hogy céljának tökéletesen megfeleljen — méltó legyen a váradai katolicizmus multjához és jelenéhez és azt óhajtotta, hogy annak fényes berendezése is az ő adománya legyen.

Kötelességemnek tartom ezen ünnepélyes pillanatban e helyről kijelenteni, hogy amint ez a nemes elhatározás az ő nagy lelkéből fakadt, úgy annak első gondolata is kizárólag tőle származott. Ezt a szerencsés gondolatot üdvös elhatározás, ezt a nagy elhatározást nagy tett, hősiességével hozott negyedmillió áldozat követte és létre jött e gyönyörű kultúrpalota, melyet alig egy esztendővel ezelőtt vettünk tulajdonunkba.

Az országos keretek között tartott megnyitó ünnepeken szerénysége nem engedte, hogy részt vegyen, de azután üdvüléséből visszatérve mindennap itt volt közöttünk, látható nagy lelki örömmel hallgatta végig előadásainkat s itt töltötte naponkint azt a kis időt, mit szórakozásra szánt. Ide hozta illusztris vendégeit, kinek palástolatlan gyönyörűségei és méltó büszkeséggel mutogatta életének e páratlan alkotását. Lelke, élető központja volt egyetünk életének, mindnyájunknak jól esett itt látni őt közöttünk s hallani beszédes ajkairól újabb és újabb terveit, melyek mind, mind Köriünk felvirágoztatását célozták.

Emellett fáradhatatlanul lelkesítette a kongregáció tagjait, munkára biztatta a keresztény szocializmus vezetőit és tanácskozott a kath. akció intézőivel. Az utolsó napon is, melyen még fent járt, Boldogasszony Szeplőtlen Fogantatása ünnepén, reggel az Urnok kongregációjában tartotta az új tagok felavatását, este, — bár rosszul érezte magát — végig nézte e pompás díszteremben a galíciai harctérről bemutatott csataképeket s Köriünkől hazatérve már ágyba döntötte őt a betegség, mely egy hét alatt kioltotta nemes életét.

Példás keresztény halála méltó befejezése volt a szép és oly rendkívül értékes életének. Köriunket annyira szerette, hogy végrendeletében is, — melyben vagyonát templomok, iskolák építésére hagyta — megemlékezett rólunk: butorainak ideillő darabjait és könyvtárának, szépirodalmi részét reánk hagyta.

Egy hónappal ezelőtt temették őt, ki e kultúrpalota építésével új életet teremtett e helyen. A gyász, mely december 15-én bekövetkezett, halálával reánk borult, általános volt.

Apostoli királyunk, Őfelsége külön tanácsadóját értékes munkatársát veszítette benne, sürgönyileg fejezte ki legbensőbb részvétét a gyászeset felett s kijelentette, hogy „mindenkor hálás kegyelettel fogja megőrizni a megboldogult emléket, aki mint lelkes és tanár, különösen pedig mint tábori apostoli helynök, hosszú éveken át buzgó és áldásos működésével kitűnő érdemeket szerzett.“

A káptalan fejének koronáját, legnagyobb prépostját siratta, — a monarchia hadserege sok érdemet szerzett főpapját gyászolta, —

mi legtöbbet veszítettünk: fejedelmi jöltevőnket, újjászervezőnket, második alapítónkat.

*

De nem zúgolódunk, nem panaszkodunk. Sokat, mondhatatlanul sokat adott a jó Isten benne nekünk, nem lehetünk soha eléggé hálásak érte. Fáj a szívünk, érzi a nagy csapást, a mérhetetlen veszteséget, de ne legyünk hállatlanok a jó Isten iránt, ne jöjjön panasz ajkunkra, hanem a megpróbáltatás e nehéz napjaiban szíveleljük meg a nagy szentatyának Szt. Jeromosnak mély értelmű szavait: „Hálát adunk Istennek, hogy a miénk voltál, sőt most is miénk vagy; mert minden a jó Istenben él s mindaz, ki az Urhoz költözik, megmarad a családban“.

De csak akkor marad itt közöttünk, az ő nagy családjában, csak akkor lesz közöttünk, áldásban emlékezete, ha hűvek maradunk az ő szelleméhez, ha minden erőnkkel törekszünk megvalósítani a nagy célt, mely őt e nagy áldozatra lelkesítette, hogy t. i. ez a pompás csarnok nemcsak kedves otthona legyen a Kör tagjainak, hanem legyen egyuttal igazi keresztény kultúrpalota, minden katolikus mozgalomnak éltető központja, melyből áradjanak szét a krisztusi igazság és szeretet eszméi és vigyenek magukkal áldást e város társadalmának minden rétegébe.

Az ötödik moratóriumi rendelet

A negyedik moratóriumi rendelet még nem járt le, de a magyar kormány már most kibocsátotta újabb két hónapra, vagyis március végéig érvényes moratóriumi rendeletét.

Az új rendelet alig tartalmaz valami új rendelkezést s csaknem egészben a negyedik rendelet keretében mozog.

Az új rendelet ismétli a negyedik moratóriumi rendelet valamennyi fennmaradt szabályait a következő változtatásokkal:

A jelzálogadós a törlesztés záloglevél kölcsönöknek ezentúl is csak folyó annuitásait tartozik a moratórium alatt megfizetni; de ha az adós a folyó annuitásokra megszabott fizetési kötelezettségének a hitelező felhívásának vételétől számított tizenöt nap alatt bármely részben nem tesz eleget, a hitelező az összes korábban lejárt kamatok és tőkétörlesztő részeket megfizetését is követelheti. Hasonló intézkedést tartalmaz az új rendelet más kamatok fizetésére vonatkozóan is.

A negyedik moratórium rendelettel megszabott részlettörlesztés kötelezettsége a biztosítási szerződésből eredő tartozásokra is fennmarad olyképpen, hogy ahol akár biztosítási díj, akár biztosítási összeg címén már egy ízben 25 százalék volt fizetendő, két hónap elteltével újabb huszonöt százalék válik esedékessé.

A személyes munkateljesítmény címén fennálló költség- és díjtartozásokra, mint eddig, két hónaponként huszonöt százalék, az ingó dolgok vételára és ipari munkateljesítmények ellenértéke címén fennálló tartozásokra mint eddig hónaponként tíz százalék fizetendő.

Mivel váltótartozásokra csak három hónaponként szokot törlesztés történni, az új rendelet olyan váltók és hasonló papírok után amelyekre a negyedik moratórium-rendelet értelmében januárban 10 százalék fizetendő, a következő két hónap alatt nem rendel el fizetést. Előre jelzi azonban a rendelet, hogy e papirokban áprilisban újabb részfizetés lesz teljesítendő. E részfizetés nagyságát a minisztérium annak idején a gazdasági helyzet újabb mérlegelésével fogja megszabni. Másfelől azonban az új rendelet a 10 százalékos részlettörlesztés kötelezettségét kimondja azokra a váltókra, amelyek 1914. október elsejétől

1915. január 31-ig váltak, vagy válnak esedékessé. A 10 százalékos részlet az októberi és novemberi váltókra februárban, a decemberi és januári váltókra márciusban fizetendő a lejáratnak megfelelő napon. A 10 százalékos részlet érvényesítésében a hitelező nincs záros határidőhöz kötve. Ahol a váltókereset, vagy visszkereset főtartásához a törvény a váltónak fizetése végett való bemutatását kívánja meg, ott a váltóbirtokosnak a váltót mindenestre be kell mutatnia, mielőtt a részletet pörösíti. A váltó birtokos azonban a bemutatást és a pörösítést az egyes részletek tekintetében mindaddig elhalaszthatja, míg a váltó összeg a teljesen ki lesz véve a moratórium alól. A váltódíj a hitelezőt a fizetendő részlet tekintetében az óvás felvétele nélkül is megilleti. A váltó

birtokos köteles, ha a váltóra részfizetést történt, ennek megtörténtét és azt, hogy a részfizetést ki és mikor teljesítette, a váltón minden esetben följegyezni. A moratorium alá nem eső váltókra nézve az új rendelet fentartja a bemutatás és óvás határidejére megszabott határidő meghosszabbítására rendelt 2 hónapi és 2 köznapi határidőt. Az új rendelet erről vonatkozóan néhány formai intézkedést tartalmaz. Az új rendelet végül a budapesti tőzsdén az áru- és értéktulajdonosi számlák alapján likvidált ügyletekből eredő tartozásokra a törlesztés kötelezettségét kiterjeszti a megbízott tőzsdetag és a tőzsdén kívüli megbízó között való viszonyra is, ha a megbízó kereskedő.

ranza írja, hogy Caspari pápai államtitkár érdekes nyilatkozatot tett Olaszország jövődi állásfoglalásáról a világháboruban. Caspari vétkesnek mondotta mindazokat, akik Olaszországot mostani semlegességéből ki szeretnék léptetni, mielőtt még az olasz határok sérthetlensége biztosítva volna.

A feltámadt Curie.

Budapest, január 18. (Tud. cenz. táv.) Milanóból táviratozzák: Ideérkezett jelentések szerint az osztrák-magyar hadihajóknak sikerült az elsüllyesztett Curie francia tengeralattjárót kiemelni a tenger mélységéből a tenger felszínére és a pólai hadikikötő dokkjába szállítani. A francia hadihajót azonnal javítás alá vették, úgy hogy az osztrák-magyar haditengerészet nemsokára hasznát veszi az új hajónak.

A mikádó távirata a pápához.

Róma, január 18. Az Osservatore Romano közli azt a táviratot, melyet mikádó intézett a pápához válaszul a pápának a foglyok kicserélésére vonatkozó indítványára. A mikádó ezt mondja: Teljes szívvel csatlakozunk Szentséged indítványához és közöljük, hogy nekünk is élénk óhajunk a háboru szenvedéseit csökkenteni. Együttal helyévalónak tartjuk Szentségeddel közölni, hogy jelenleg egyetlen katonánk sincs ellenséges országban hadifogságban és biztosíthatjuk Szentségedet, hogy a Japánban levő foglyok valamennyien jó bánásmódban részesülnek és helyzetük egyáltalán nem szomorú.

Szerbia nem egyezik Bulgáriával.

Budapest, január 17. A M. T. I. nak jeleltik Bukarestből: a Steagul írja: Trubekaj hereg missiója, hogy a szerbeket Bulgáriával szemben engedékenységre bírja, — meggyusult.

Tisza István a déli harctéren.

Szabadka, január 18.

Gróf Tisza István miniszterelnök tegnapelőtt este hét óra ötven percekor a hadimentrendbe iktatott gyorsvonattal elindult Budapest keleti pályaudvarról Szabadka felé. A miniszterelnök szűk környezete csakhamar lepihent a szalonkocsiban s amikor tizenegy óra huszonhat percekor a gyorsvonat berobogott Szabadkára, a lefüggönyözött ablak mögött már nyugodtan alhatott a miniszterelnök és kísérete, mert senki a kocsit el nem hagyta.

A miniszterelnök tovább folytatja útját Ujvidék felé, ahova hajnali negyedháromkor érkezett oda meg.

Érdekes, hogy gróf Tisza István tegnapelőtt még Bécsben járt, ahol a külügyminiszter változásnál folyt be, onnan nagy sietve Budapestre utazott, ahonnan viszont még aznap Szabadkán keresztül Ujvidékre érkezett.

Hir szerint már Ujvidékről is elutazott a miniszterelnök s utja minden jel szerint a déli harctér felé vezet. Ujvidéki látogatása a miniszterelnöknek éppoly mértékben összefügg a délvidéki egészségügyi állapotokkal és segélyakciókkal, mint amily mértékben alapos információt kíván szerezni a minisz-

A világháboru.

Az orosz vezérek kiakarták őríteni Varsót.

Bukarest, jan. 18. Az orosz vezérek egy legutóbbi tanácskozás alkalmával elhatározták Varsó kiűrését, de a nagyherceg nem egyezett bele. (M. T. I.)

A varsói harctéren.

Budapest, jan. 18. M. T. I. jelenti: A Times haditudósítója megtekintette a varsói csatateret és a hadiszállások beható vizsgálata után az oroszok kilátásait pesszimiztikusnak mondja. Szerinte az arevonalon orosz részről tavasz előtt semmi jelelntős fegyvertény nem történhetik.

Tartjuk a szorosokat.

Ungvár, jan. 18. (Saj. tud.) A kárpáti helyzet változatlan. Az uzsoki szorosától nyugatra fekvő összes szorosokat tartjuk.

A francia offenziva vége.

Berlin, január 18. A nagy főhadiszállás jelenti:

Nyugati hadszíntér:

Flandriában mindkét részről csak tűzérési harcok folynak. — Blangy mellett Arrastól keletre egy nagy gyárépületet robbantottunk fel, mely alkalommal néhány foglyot ejtettünk. A többi arevonalon változó heveséggel folyó tűzérési harcokon, továbbá árok és aknaharcok folytatásán kívül semmi lényeges jelenteni való nincs.

Argonneokban kisebb előhaladást tettünk. Vihar és eső ugyszólván egész arevonalunkon gátolják harci tevékenységet.

Keleti hadszíntér:

A helyzet általában változatlan.

Körülbelül négy héttel ezelőtt közzétettük e helyütt azt az általános támadásra vonatkozó hadparancsot, amelyet a francia főparancsnok kevéssel a francia törvényhozó testületek összehlése előtt decemberben kibocsátott. — Ellenségeinknek a nyugati hadszíntéren megkísérelt támadásai erre megkezdődtek. Semmiképen sem gátolták a német hadvezetőséget abban, hogy a részéről célszerűnek talált minden rendelkezést végrehajtsion. Az említett kísérletek az ellenség számára egy helyen sem jártak

említésreméltó előnyel, míg csapataink Loubassetól északra Aisne mentén és az Argonneokban igen kielégítő előhaladást tudtak felmutatni.

Az ellenség veszteségei ezen idő alatt a következők volt:

Halottakban megszámláltunk 26 ezret, meg nem sebesült fogoly volt 17860. Egészen véve a veszteség ha a sebesültek létszámának meghatározásánál a tapasztalat szerint egy a négyhez arányt vesszük alapul, eltekintve a betegetől és azoktól a halottaktól, akiket számba nem vehettünk és az eltűntektől legalább 15 ezerre tehető. A mi összes veszteségeink ellenben ugyanabban az időben ennek a számnak negyedrészt sem éri el. (Miniszterelnökség sajtóosztálya.)

Páris rémülete a soissoni vereség miatt.

Budapest, jan. 18. A M. T. I. jelenti: Párisban a soissoni vereség miatt nagy a konsternáció. A lakosság az Aisne mindkét partjáról tömegesen menekül Párisba. Joffre a vereséget agyonhallgatja.

A franciák csapatokat vonnak össze Besanconnál.

Berlin, jan. 18. (Saját tud.) Besanconnál a franciák részéről csapatösszevonások történtek.

Két belga ezred éjjeli támadása.

Rotterdam, jan. 18. (Saját tud.) A legutóbbi napokban 2 belga ezred éjjeli támadásokat intézett Lombart ryde-nél a németek ellen, de e támadások összeomlottak (M. T. I.)

Japán válasza a segélykérésre.

Pétervár január 18. A Russki Slovo japán lapokból bő kivonatokat közöl, melyek részben udvariasan, részben egész ridegen elutasítják Pichon segélykéréseit. Az Asahi című lap különösen ridegen jegyzi meg:

— Akinek segítség kell a győzelemhez, az már veszítet is.

A pápai államtitkár Olaszországról.

Budapest, jan. 18. (Tud. cenz. táv.) Milanóból sürgönyzik: A Perseve-

terelnök a déli haretér jelenlegi helyzetéről, illetőleg az ottani polgári lakosság viszonyairól.

Belopotoczky Kálmán emlékezete.

A Katholikus Kör emlékünnepe.

Kegyeletes ünnepélytel áldozott vasárnap a Katholikus Kör feledhetetlen jöltevéje, második megalapítója, néhai dr. Belopotoczky Kálmán nagyprépost, ny. tábori püspök emlékének. Méltó kifejezője volt ez az emlékünnepe a Katholikus Kör és az egész nagyváradi katolikus társadalom mélyszégyászának a nemeslelkű, nagy férfi elvészése fölött, aki annyira szívére tudta ölelni az egész nagyváradi keresztény társadalmat, akinek fenkölt egyénisége kitorölhetlenül bevésve marad minden keresztény magyar szívében és akinek hatalmas alkotásai évszázadokon át hirdetni fogják nevét az utókor előtt és példa gyanánt fognak állani nemzedékek számára.

Kimondhatlan veszteség Nagyvárad keresztény társadalmára, melynek általános tisztelettel és szeretettel körülrajongott központja volt Belopotoczky, az elhunyt nagyprépost elvesztése. Veszteségünket akkor éreztük igazán, mikor dr. Vueskics Gyula kanonok hatalmas emlékbeszédében megismertük Belopotoczky Kálmán élete folyását s pompás képen kidomborítva magunk előtt láttuk ennek a Jézus szíve szerinti főpapnak, ennek a modern korba igazán beleillő nagy apostolnak egész ragyogó jellemét. Az a kép, melyet dr. Vueskics Gyula olyan kiváló szónoki készséggel, mélyszégyászattal és jellemfestő erővel rajzolt meg Belopotoczky Kálmánról, méltó pendantja Endrei Sándor festményének, mely az elhunyt nagyprépostot ábrázolja. Endrei, a festő az elhunyt külső vonásait örökítette meg az utókor számára; dr. Vueskics Gyula, a szónok pedig a lélek főszégyászati vonásait jegyezte föl pompás jellemrajzában.

*

Az emlékünnepe vasárnap d. e. a Katholikus Kör Szent László termében folyt le, melyet erre az alkalomra egészen megtöltött a nagyszámu és előkelő közönség. Képvisele volt Nagyvárad egész keresztény társadalmá, papság és világiak, polgárság és katonaság, hölgyek és urak, előkelőségek és a nép fiai mind eljöttek, hogy hódoljanak a keresztény mozgalmak nagy apostola emlékezetének. A jelen voltak nagy számából a következőket sikerült összejegyeznünk:

Dr. Radu Demeter és Fetser Antal püspökök, dr. Lábán Lajos kir. táblai elnök, Imrik Peter tanácselnök, Fráter Barnabás alispán, Grócz Béla, dr. Karácsonyi János, dr. Bundala Mihály, dr. Vueskics Gyula, dr. Némethy Gyula, Mayer Antal kanonokok, dr. Hoványi Géza orsz. gyűl. képviselő, Bozóky Alajos, Gellért László kir. tan. Komlóssy József, Németh István, dr. Móró Pál, Dús László, Tóth Imre, Balogh Kálmán, Kuun Frigyes, Frank százados, dr. Krüger Aladár, dr. Poynár Szevér, Keszte István, Somogyi Géza, Görömbey István, Szmotka L. Ödön, dr. Hoványi Gyula, Kertész Miksa, dr. Kovács S. János, Gedeon Alajos, Beke Boldizsár, Kravijánszky Mór, Schvarcz Géza alezredes, Hofbauer Pál, dr. Frankó Endre, Kereszthy Kornél, dr. Wallner Ödön, Verner Kálmán, Kerekes Elek, Némethy Gyula dr., Székely Sándor, Sürger Bertalan, Buna János, Jancsó Lajos, Lakatos József, Lakatos Sándor, Böszörményi Géza, Szücs Géza, Lestyán Endre, dr. Hencz Aurél, Szabó Ferenc, Kuecht János.

A terem főhelyén Belopotoczky püspök gyászkeretbe foglalt, pompás arcképe volt elhelyezve.

Az ünnepélyt a férfikar nyitotta meg. Zsaskovszky Endre „Gyászhangok” című szerzeményét adta elő fuvós zenekar kísérettel. Bolezny Antal vezetése alatt az énekszám mély hatást tett a jelenvoltakra.

Dr. Vueskics Gyula mondott ezután hatalmas, igazán az elhunyt lelki nagyságához méltó emlékbeszédet, melyet a közönség figyelemmel hallgatott végig. A gyönyörű és rendkívül érdekes beszédet lapunk élén egész terjedelmében közöljük.

A nagyhatású, a lelkes megkapó beszéd után ismét a férfikar énekelte el a fuvós zenekar kísérete mellett Zsaskovszky „El-távozási tölünk” című szerzeményét.

Befejezésül a honvédszenekar adta elő Scharf Károly karmester az „Emlékhangok” című zenekari költeményét. A gyönyörű kompozíció két részre oszlik. Az első rész a halál fölötti fájdalmat festi megrázóan komor akkordokkal, a második rész pedig az elhunyt lelkének megdicsőülését ábrázolja. Scharf Károly a kompozíciójával épp oly kiváló zeneszerzőnek bizonyult, mint a mily jeles dirigensnek volt alkalmunk eddig megismerni. A hatalmas zeneszerzemény festő erejét pompásan fejezte ki a honvédszenekar kitűnő előadása. Ezzel a méltó akkorddal nyert befejezést a minden tekintetben szépen sikerült ünnepély.

A háborus vallásosság.

Vasárnap az egyik nagyváradi lap ropant zöld kis elmefuttatást ereszt meg a jó Istenről a háborúval kapcsolatban. Erről a témáról a Magyar Kultura is irt nemrégben. Annak dokumentálására, hogy hogyan vélekednek erről okos emberek, közöljük a M. K. cikkét az alábbiakban:

Nemcsak a tenger tanítja meg az embereket imádkozni, hanem a háború is. A béke idején tapasztalható vallásossághoz a háború hatalmas többletet csatol; impozáns vallásos megnyilatkozásokat látunk nap-nap után nemcsak minálunk és Németországban, hanem ami még feltűnőbb, Párisban is. A hadseregben is tapasztalható ez a változás a legtöbb helyen tiszták és legénység között és áhitatosan végzik reggeli és esti imáikat.

A vallásos életnek ezen rendkívüli megnyilatkozásait különböző emberek különbözőképen itélik meg. Egyesek tulbecsülik optimisztikusan tulnag javulást várva a háborútól, mások meg nem becsülik úgy, ahogy kellene. Nehéz időkben, mikor meginog az emberek lába alatt a talaj, mikor erősebben érezhető azon javaknak mulandósága, melyek kedvéért a könnyelmű ember Istenétől elpártol, sok ember észretér és javulása tartós lehet; igen sokan ujából visszaesnek az indifferentizmusba, mihelyt az a borzasztó vihar, melyet háborúnak nevezünk, el fog ülni.

Vannak olyanok is, akik bizonyos iróniával nyilatkoznak háborus vallásosságról és oly élcekkal igyekeznek azt becsülni, melyek hitükben nem eléggé képzett lelkeket meg is zavarhatnának. Az ily felületes élcelődésekkel szemben mi röviden a következőket jegyezzük meg. Mikor a különféle nemzetekhez tartozó keresztények, nevezetesen katolikusok imádkoznak, természetesen mind győzelemért esdekelnek, mert anyagilag mindegyik meg van győződve arról, hogy az ő nemzetének ügye igazságos. Ezen alanyi meggyőződésnek monarchiánkban megvan a

kellő alapja, mert a mi háborunk az oroszokkal és a velük tartó szerbekkel szemben lényegesen defenzív természetű és így igazságos; megvan ez az alap a németeknél is, mert ők nem tértek le az igazságosságnak, a megengedettnak az utjáról, mikor egyrészt támadóinkkal szemben védelmünkre siettek s másrészt önvédelemből megtámadták szövetségeseivel együtt az orosz, aki ellenük gyilkos támadásra készült. Mikor egyes ember látja, hogy szomszédja előkészületeket tesz a támadásra, önvédelem címén nem ölheti meg a készülődő ellenfelet, mert módjában áll a hatóságok segítségét kérni s a támadást így megakadályozni. A nemzetek és országok helyzete más. Ezeknek nincs felettes fórumuk, melyhez szükség esetén fordulhatnak s így a készülődő ellenfelet önvédelemből megtámadhatják s bár látszólag ők a támadó fél, hadviselésük tényleg defenzív. Mi tehát nyugodt lelkiismerettel kérhetjük az Istent, hogy hadainkat győzelemre segítse.

Imádkoznak azonban a franciák is. A francia katolikusoknak nem áll érdekükben, hogy győzelmeket arasson az a szabadkőműves kormány, mely őköt halálra üldözi, de érdekükben van, hogy győzzön, vagy legalább el ne pusztuljon a francia haza, melynek fiai s melyet szeretnek. Mikor tehát a francia katolikusok buzgó imákkal fordulnak Istenhez, nem kell azt gondolni, hogy imájuk hiábavaló. Hiszen ők is mondják, mint minden keresztény: „Legyen meg a Te akaratod”; Isten pedig ha nem is a győzelem formájában, de egyéb módon hallgatja meg őköt, erkölcsi téren pótolván ki azt, amit az anyagiakban esetleg megtagad tőlük. Isten jobban tudja, mi válik javunkra, mint mi; a jó imák jutalmául akkor és úgy szöheti bele az áldást, a kegyelmet, segítséget a könnyörgő nemzet életébe, ahogy az ő bölcsességének tetszik és ahogy az esdeklőknek legjobban használ.

A szegény orosz nép bizonyára nincs tisztában a háború okaival és céljaival. Mint a többi népek, úgy ő is joggal imádkozik hadbavonult fiaiért, az özvegyekért és árvákért, a sebesültekért és elesettekért s azért is hogy hazáját Isten mindennemű veszedelmektől megmentse.

Általában véve pedig a katolikus nemzetek imáikban nem arra kérik az Istent, hogy az ellenségből minél több menjen tönkre, hanem azért, hogy kifürkészhetetlen tervei szerint jóra fordítsa a háborus szerencsétlenséget, mérsékelje, csökkentse annak borzalmaikat, adjon mielőbb békességet a nemzeteknek és győzelmet ítélje oda az igazságos ügynek. Hogy ez az igazságos ügy mely részen van, azt ő, a mindentudó, a szíveknek és vesékeknek vizsgálója, legjobban tudja.

Megjegyezzük még, hogy minden jó ima érdemszerző eselekedet s ha Isten nem is adja meg az embereknek azt a konkrét jót, amit tőle kíván, megalázkodását és esdeklését, más uton jutalmazza meg, esetleg úgy, hogy többet nyer, mintha saját óhaja teljesedésbe ment volna. „A ti Atyátok tudja, mire van szükségetek, mielőtt kérnétek őt”. (Mt. 6. 8.)

Dr. Jehlicska Ferenc.

Az amerikai ajándékok kiosztása.

3000 gyermek együtt.

Vasárnap délután apró gyermekek zivajától volt hangos a tüzoltó laktanya tágas udvara. Pár ezer kis gyermeket hoztak el a szülők, vagy a nagyobb testvérek; akiknek atyjuk a távol harctereken védik a hazát.

Minden gyermek abban a reményben várta a beoosátást, hogy valami ajándékot kap. Sajnos, azonban a terem kicsi volt arra, hogy mind bejuthasson, az ajándék pedig kevés volt arra, hogy mindenkinek jusson belőle.

A nevető vagy szepelő gyermekcsereg között láttunk néhányat, akiknek atyjuk már ott nyugszik a harctéren, de a kis apróság még nem tudja felfogni a veszteség nagyságát s együtt örül a többiekkel.

Az ünnepély rendezősége, *Juricskay* Barna tanácsnokkal türelmesen fáradozik, hogy minden a legjobban menjen. Nagy segítségére van a tanácsnoknak ebben a nehéz munkában *Pallay Lajosné*, *Molnár Gézáné*, *Agoston Péterné* urnőknön kívül különösen *Losonczy Gábor*, *Lévai Farkas Pál* és *Salgó Zelma* kisasszony, akik már jóelőre kivették részüket a munkából. Mint vendégek megjelentek *Moskovics Miksáné*, *Németh István* kir. pénzügyigazgató stb.

A terem déli oldalán kis sátor-színpad volt felállítva, míg előtte hosszú asztalokon megszámozva a sok játék, csecsebecse, cukorka stb. Volt ott minden fajából a játé-

nak, baba, gummi-állatok, emberek, katonák, kocsik, szánkók, felhuzó szerkezetű autók, biciklik, közöttük nem egy speciális amerikai játékszer; képviselve volt több darabban a türelmjátékok különböző faja, sakk stb. A színpad két oldalán hatalmas bábuk voltak felaggatva. *Farkas Pál* azonkívül nagy mennyiségű cukorkát gyűjtött, hogy minél többnek jusson ajándék.

A nagyobb fiúcskákat *Losonczy Gábor* énekkarba állította össze a terem háttérében.

Az ünnepélyt ez az énekkar nyitotta meg a Hymnussal.

Utánna *Juricskay* Barna tb. tanácsnok szólott a gyermekcsereghez, emlékeztette őket az amerikai gyermekekre, akik a tongerentúrról is megemlékeztek kis pajtásaikról.

Lévay Farkas Pál lépett a pódiumra s tréfás, kedves mókáival nagy derűtséget kellett az apróság nagy seregében.

Nagy figyelemmel hallgatták *H. Körössi Juci* két pompás és kedvesen előadott meséjét *Tündér Ilonáról*, továbbá a *Tükrös lányról*.

Ezután *Rettegny Margit* olvasott fel egy szép mesét és egy verset, *Lévay Farkas Pál* pedig ismét néhány tréfás dolgot adott elő az apróságnak nagy tetszés mellett.

Ezután kisorsolták a játékokat. Ebben a két művésznő is segédkezett a rendezőségeknek.

Minden gyermek húzott egy kis papírlapot s megkapta a számára eső játékot, akik pedig üres lapot húztak, azoknak egy-egy csomag cukrot adtak.

A játékokat a gyermekek nagy örömmel vitték haza.

alatt az orosz löárkokba hozták át s én egy fél óra múlva jelenttem:

— Ezredes urnak jelentem alásan az oroszok első löárkában vagyok s egy csapat orosz foglyot utnak indítottam!

A két katonám természetesen soronkívül előlépett, sőt kitüntetésre is felvannak terjesztve. A baka bravur után jelentkezett nálam a két katona.

— Ugy-e bár hadnagy ur, jó vice volt!

* **Kik csinálják a Przemysli Ujságot.** A háboru erősen megtizedelte lapunk nyomdáját: a *Szent László* nyomdát, amennyiben személyzetéből hét betűszedő és egy gépmunkás küzd a harctereken a hazáért. Van közülök délen, északon, sőt jutott belőlük három *Przemysl*be is. Ennek a három derék betűszedőnek ritka szerep jutott az oroszok által körülzárt erősségekben. Mindhármán, névszerint *Prohánka Miklós*, *Humerocker József* és *Grünwald Pál* a hadi szolgálat mellett, szedik a dr. *Molnár Kálmán* főhadnagy által kitűnően szerkesztett magyar lapot: a *Przemysl Ujságot*, amelyet a várórségekben levő magyar honvédek olyan örömmel várnak naponkint.

HIREK

A téli háboru borzalmai ellen harcosainknak prémre van szükségük. Enyhítsük szenvedéseiket és küldjük egyetlen darab prémünket is a Hádsegélyző Hivatálnak, Budapest, Váci-utca 38. A szállítás díjmentes.

* **Károly István kir. herceg védnöksége.** Ófelsége a *Jenő* kir. hercegtől átvett, az egész monarchia hadi ellátmányára vonatkozó védnökséget — a *Vörös-Kereszt* kivételével — *Károly István* kir. hercegre ruházta át.

* **A Katholikus Kör vetítő-estéje.** *Földváry Mihály* a hadiszolgálat akadályozza abban, hogy a Katholikus Körben a mai vetítő estén előadását a katona életéről megtartsa, azért helyette dr. *Papp Károly* fogja bemutatni a katonai életet a táborozás alatt. A katonai életből vett 67 színes, érdekes képet fog bemutatni, melyek során váltakoznak a hadi képek a katonai élet derűs epizódjairól felvett képekkel. Az előadás ma délután 5 órakor lesz a Katholikus Körben.

* **Katonai kinevezések.** A hivatalos lap legutóbbi száma ismét sok katonai kitüntetést hoz, úgy a honvédség, mint a közös hadsereg köréből. A kitüntetettek közt a következő, Nagyváradot érdeklő adatokat találtuk: *Bebenburgi Karg János* báró altábornagynak ófelsége a II. osztályu hadi-diszítványes vaskorona rendet adományozta. A hősi halált halt nemes *Marschalkó Ivor* 7-ik huszárezredbeli hadnagynak pedig a hadi-éremmel III. oszt. katonai érdemkeresztet adományozta. Vitéz magatartásának elismerésül báró *Fiáth László* 7-ik Vilmos huszárezredbeli százados ugyancsak a III. oszt. katonai érdemkeresztet kapta a hadi-éremmel. Ugyan ezt az érdemkeresztet kapták még *Wittas József* 37-ik gyalogezredbeli őrnagy és *Forst Lipót* 1. huszár-

Két bihari baka „vice”.

Egy nagyváradai hadnagy ebeszélése. — Hogy szórakoznak katonáink az északi harctéren. — Elfoglalt orosz löárok.

— Napok óta állottunk szemben az oroszokkal. A muszkák oly kitűnő sáncokat s löárkokat készítettek, hogy nehéz tüzérségünk közbelépése nélkül sokáig nem tudtunk volna előre jutni. Valóságos földvár-szerű erődítményt rögtönöztek az oroszok s mi csak igazán futólöárkokkal tudtunk előbbre jutni. Ilyformán már oly közel jutottunk egymáshoz, hogy a két első löárkok katonái átkiabálhattak egymáshoz. Meg kell adni, az oroszok keményen tartották magukat. Rettenetes munició pocéklást vittek véghez, de meg sokan is voltak. Katonáim talpa alatt már égett a véres föld s minden áron rohamot akartak. Ebbe természetesen nem volt szabad belemennem. Unalmasan teltek a napok. Egy este, már ugyan öreg este volt, mert a sötétségbe akár löárkot lehetett volna ázni, mikor két bihari legény jött elém.

— Hadnagy ur kérem. Kéne egy kis viceet csinálni a muszkával.

— Sohse viceeljete. Nincs most arra való idő.

— De biz mi hadnagy ur, megcsináljuk ketten, csak ha kell, hát tesszen segíteni. Mi csak akkor fogunk szólni, mikor már biztosan sikerült a vice.

— Hát nem bánom, de mit akartok csinálni?

— Megtetszik látni. Röviden, megakarjuk verni azt az első löárkot, amék legközelebb van.

Pár pere múlva, mint két macska, hasoncsuszva, nesztelenül mászott ki a mi löárkunk két végéből a két baka. Katonáim feltűzött szuronnal, lélekzet visszafojtva várták a fejleményeket s figyelték a sötétségbe olvadó két emberi alakot. Egy óra telhetett így el, mikor egyszerre puskaropogás jelezte, hogy valami történik az orosz löárknál. Csodálatos, az orosz fegyverek dörgését nem hallottuk, ellenben tisztán volt hallható két manlicher gyors tüzelése. Pár pere múlva halljuk, a mint a két katona torkaszakadtából ordít.

— Rajta!

— Hurrá! Hurrá!

Közben folyton szól a manlicher. Erre már mi is kiugráltunk a löárkából s rohantunk előre. Majd kővé meredtem, mikor a löárkokhoz értem. Az én két bakám úgy dolgozott ott, mint két hős. Az egyik katona a löárkok egyik a másik a löárkok mások végénél állott folyton tüzelve a löárkok s e közben folyton kiáltották.

— Hurrá! Rajta!

A löárkok oroszai kétségbeesve kiáltoztak kegyelemért. A két katona azonban a mi megérkeztünkig nem adhatott kegyelmet, mert akkor minden kiderült volna s a viceen az orosz nevetett volna. Így kegyelmet nem adva tüzeltek, aminek az lett a következménye, hogy az oroszok közül, aki tehetett, menekült. A még ott maradottakat, aztán mi fogtuk el. A telefonszónát katonáim ez

ezredbeli százados. A nagyváradi 4 ik honv. gyalogzrad tisztjei közül *Rajnoga* András százados, *Bracskó* Antal főhadnagyot, *Vermes* Jenő, *Hering* Sándor, *Benedek* Áron és *Dunst* Andor hadnagyokat az ellenség előtt tanúsított vitéz magatartásuk elismerésül a „Signum Laudis” szal tüntette ki Ő Felsőge. Végül *Schiau* Albert 8 ik honvéd-tüzérezredbeli századosnak a hadiékítményes katonai érdemkeresztet adományozta.

* **Katonai hírek.** Ő felsége *Schmied* József 37. gyalogezredbeli százados, különösen érdemes tevékenységének és az ellenség előtt tanúsított vitéz magatartásának elismerésül rangsoron kívül *őrnagyá* nevezte ki. *Olivéri* Károly 70 ik gyalogezredbeli alezredest pedig a nyugállományba helyezte.

* **Pápai konzisztórium.** A Magyar Kurrinak jelentik Rómából: Az „Osservatore Romano” azt a hivatalos értesítést teszi közre, hogy a pápa január 22 én titkos konzisztóriumot tart, melyen az időközben megüresedett érseki és püspöki széket tölti be. Az „Osservatore” nem emlékezik meg arról, hogy ezuttal nyilvános konzisztórium is lenne, de hír szerint 25 én nyilvános konzisztóriumot is tart a pápa. Új bíbornokok kinevezése a háborúra való tekintettel ezuttal nem nagyon valószínű.

* **A veszteségi lajstromok.** A mostanában legforgatottabb, de a legszomorubb kimutatás a veszteséglajstrom. Egyszer reszkető, bütykös kezek forgatják körül, majd finom, ápoltt ujjaeskák lapozgatnak benne, de e különbségek mellett van, ami mindig ugyanaz, a rettegő szív, a dadogó ajak: Vajjon a fiam; férjem, a vőlegényem...? E kimutatások rideg betűi hány szivben fojtották el a remény tűzét, hány szem ragyogását homályosították el előtörő, szomorú könnyekkel. De nem mindig reményfogyók voltak e betűk; sok aggodó lélek tört ki megnyugvó kiáltásban: Csak megsebesült, hála az Istennek! Most e kimutatások elérték a jubileumi, a századik számot. Ezt felhasználták egyes buzgó számolók statisztikát állítottak össze. A számítások szerint *sebesültjeink száma 204,140, a halottaké 43,480, a hadifoglyoké 10,103.* Ezek közül a tisztekre jut a halottakból 2263, sebesültekből 8930, a hadifoglyokból 628. Nagyok e számok első látszatra, de csak első látszatra, mert összehasonlítva ellenségeink veszteségével az adatok elenyészően csekélyek. Azonkívül a sebesültek között vannak olyanok, akik eddig már többször előfordultak, amennyiben felgyógyulva visszatértek a harctérre s onnan ismét sebesülten tértek vissza. Tehát az adatok egy cseppet sem aggasztóak, sőt fokozhatják a reményt, hogy eljön az idő, midőn minden magyarra egy muszka jut s akkor mienk a győzelem.

* **Hadifogságba került magyar ujságíró.** A Magyar Kurir jelenti: Brózik Engelbert, az „Alkotmány” munkatársa, aki mint tartalékos hadnagy a déli harctéren küzdött, most értesítette lapját, hogy hadifogságba került és jelenleg Nisben van. Leveleiben azt írja, hogy jól megy dolga.

* **A sánc utcai iskola elhelyezése.** A sánc utcai községi elemi iskola II, III, IV. és V-ik osztályai f. hó 20 áttól kezdődőleg a Malom utca 3. sz. alatt bérelt házban lesznek ideiglenesen elhelyezve, hol a III. és IV. ik osztály a délelőtti órákban 8 tól, a II. és IV-ik osztály pedig a délutánokok fél 2 től kezdődőleg részesülnek tanításban. Miről az érdekelt szülők oly felkéréssel értesítetnek, hogy a jelzett osztályokba beirt tanköteles gyermekeiket f. hó 20-án

— szerdán — már iskolába küldeni sziveskedjenek. Nagyvárad, 1915. január 18. *Felügyelő-igazgató.*

* **A katonai kincstár által vásárolt lovak marhajárlatainak beszoigáltatása.** A. m. kir. földmiv. ügyi miniszter ur 30141—1915. számú körrendelete értelmében felhivom mindazon ló-birtokosokat, kiktől lovakat vásárolt a katonai kincstár, azonban az eladás alkalmával a lovak marhajárlatait be nem szolgáltatták, hogy azokat a városi katonai osztálynál (Városháza, II. em. 33. sz. szoba) legkésőbb január 31-ig ekvetlenül szolgáltatassák be. A körrendelet értelmében a katonaság részére eladásra szánt más állatfajokat (szamarak, öszvérek, szarvasmarhák, juhok, sertések) is el kell látni az 1888. évi VII. t. c. 8 §-a rendelkezéséhez képest szabályszerűen marhalevéllel és az eladott állatok marhaleveleit át kell adni a vásárlással megbízott bizottságnak vagy közegnek. Amennyiben eddig a katonaság részére eladott szarvasmarhák, szamarak, öszvérek, juhok, kecskék, és sertések marha levelei nem vonattak volna be, felhivom a volt birtokosokat, hogy az ilyen marha leveleket is szolgáltatassák be a katonai ügyosztálynál. Végül figyelemztem a közönséget, hogy a katonaság részére eladásra szánt állatokat mindenkor lássák el szabályszerű marhalevéllel és eladás esetén a marha levelet az állattal együtt annál is inkább adják át, mert azt a ki az eladott s a már birtokában nem levő állatra vonatkozó marhalevelet visszatartja a hatóság a 78948—895. számú földmiv. ügyi miniszteri rendelet alapján meg fogja büntetni, a marhalevél nélküli eladást pedig az 1888. évi VII. t. c. 154. §. a. pontja alapján torolja meg. Nagyvárad, 1915. január 16. *Eleméry* Ferenc, katonai ügyi tanácsnok.

* **A borfogyasztási adó megváltása.** A magán borfogyasztás megváltása tárgyában a következő hirdetményt adta ki a város pénzügyi tanácsa: Nagyvárad város tanácsa részéről a magán borfogyasztás megváltása végeit az egészségügyi ajánlatok megtételére határidőül 1915. év január hó 25., 26. és 27. napjai tűzettek ki. Felhivatnak tehát mindazon szállóbirtokosok, termelők, továbbá magán fogyasztók, kik a borit adót az 1915. évre általán összegben óhajtják megváltani, hogy a fent kitett határidőben a városháza bizottsági termében mindenkor d. e. 9 óráttól 12 óráig a kiküldött bizottság előtt annyival is inkább jelentkezzenek s a megajánlott összeget készpénzben a kiküldött bizottságnál lefizessék, mivel ezen határidőn túl jelenetkezések el fogadtatni nem fognak. Az általánosítás tárgyában felveendő jegyzőkönyvben foglalt feltételek a magánfeleket azonnal kötelezi, a városra nézve azonban csakis az esetben lesznek kötelezők, ha azok a nagyváradi m. kir. pénzügyigazgatóság részéről jóváhagyva lesznek. Nagyvárad város tanácsa, 1915. január 13 án tartott üléséből. *Lukács* Ödön, adó és pénzügyi tanácsnok.

* **Lóosztályozás és összeírás.** Miután a m. kir. honvédelmi miniszter ur 19720—1914. eln. számú körrendeletével elrendelt lóosztályozás céljából foganatosított lóösszeírás eredményéből az tűnik ki, hogy a nagyváradi lótulajdonosok, közül többen nem tettek eleget a hirdetményileg is közhírré tett bejelentési kötelezettségnek, ezennel felhivom a lótulajdonosokat, hogy a katonai ügyosztálynál (Városháza II. em. 33. sz. szobában) díjtalanul kiszolgáltató bejelentő lapon lovaik számát, nemét, valamint a lovaikhoz tartozó málbás állatfelszereléseket legkésőbb január hó 31-ig annyival is inkább jelentssék be, mert a mulasztást elkövető lótulajdonosokkal szemben a kihágási büntető eljárás meg fog indittatni. Az 1912. évi LXIX. t. c. 20. §-a értelmében, aki a lovak és málbás állatfelszerelések bejelentése tekintetében fennálló törvényes rendelkezések-

nek nem tesz eleget, kihágást követ el és 200 koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetettik. Nagyvárad, 1915. jan. 15. *Eleméry* Ferenc tanácsnok.

* **Hogy lehet sok pénzt szerezni?** Ez bizony csábító kérdés manapság s még csábítóbb, ha valaki jó feleletet tud rá adni. Tegnap egy jóképű és egy jókedű bankfőtisztviselő fel is tette ezt a kérdést egy jó barátjának:

— Akarsz e sok pénzt keresni?

Az illető persze hamarosan készen volt a felelettel:

— Hogyne! csak azt mond meg hogyan.

— Így: felet a banktisztviselő és át adott egy postai tábori levelezőlapot. Azon a következők voltak olvashatók:

»Előszörön vagyunk s azzal szórakozunk, hogy muszkákat fogdosunk el. Fegyvertelenül elfogott orosz katonáért darabonkint 2 koronát, fegyveresért darabonkint 4—4 koronát kapunk.«

A banktisztviselő kaján mosollyal várta a hatást.

A jó barát visszaadta a rózsaszín lapot s nagy-lelkűen kijelentette:

— Nem rontom az üzletedet. Keres te egyedül.

* **6 %-os magyar hadikölcsön.** A Biharmegyei Takarékpénztár értesíti azon t. ügyfeleit, akik nála 1914. évi 6 %-os magyar hadikölcsönt jegyeztek, hogy a m. kir. pénzügyminiszter által kiállított kötvények mai naptól kezdve pénztáránál költségmentesen átvehetőek.

Butorozott szoba két-három önkéntes részére Kiadó. Bem utca 21.

x **Köhögés, hurut, rekedtség** ellen használjon hurut szeletkét Ára: 60 fillér. Kapható Farkas István Apolló drogeriájában Rákóczy-ut 7/B.

Kiadó vendéglő, étterem, kávéház helyiségek mellék helyiségekkel berendezéssel vagy anélkül. Továbbá **üzletek, raktárak, műhelyek, iroda helyiségek**, ugy-szintén **legmodernebb berendezésű butorozott szobák, hosszabb vagy rövidebb időre olcsóbb bér mellett kiadó.** Nagy Sándor-u. 4.

Kiadó 8—10 lóra való istálló Szilágyi Dezső-utca 12.

x **Megfagyott**, szőlőtől kivörösödött, kicserepesedett, arcz, orr, kéz ápolására és fehéritésére gyors és biztos határu az Y-po jegyű **HARMAT TEJ CRÉME** és hozzávaló **Borax szappan** Kapható Farkas István Apolló drogeriájában Rákóczy-ut 7/B. Telefon 13—02

**Tábori alsó ruhák
Vizmentes bakkancsok
Halina csizmák
és Hó cipők**

legjobb minőségben

Reichard Dezső

cégnél

Rákóczy-uton kapható.

x **Családi rum** vaniliával vagy ananással literje K 2.60, továbbá kitűnő **Theák** kaphatók, Farkas István Apolló drogeriájában Rákóczy-ut 7/B.

x **Egy nagy raktárhelyiség** a Szacsavay-utca 11. számú házban **AZONNAL** kiadó. Irtekezhetni a Gazdasági és Iparbankrt.-nál.

x **Három liter** családi rumot készíthet bárki pár perc alatt teához, a Farkas-féle Rumkivonattal. A utasítással 50 fill. Kapható kizárólag Farkas István Apolló drogeriájában Rákóczi-ut 7-B. Telefon 13-02.

x **Négy szoba és előszobából álló lakás**, irodának különösen alkalmas, villany világítás és gőzfűtés berendezéssel, a Bémer-tér közvetlen közelében f. év augusztus hó 1-től, esetleg már május hó 1-től kezdődőleg kiadó. Bővebbet a házmesternél, Szent János-utca 8. szám.

* **Ingyen eladás.** Nagyteleky-utca 31. szám alatti ingatlanunk (lakóház nagy telekkel) jutányos áron azonnal eladó. Részletes feltételek megtudhatók Kossuth-utca 3. szám alatti irodánkban. Hungária cipőgyár r.t.

SZÍNHÁZ

Heti műsor.

Kedd: Lengyelvér.
Szerda: Lengyelvér.
Csütörtök: A zsába.
Péntek: Aranyeső.
Szombat: Művészet.
Vasárnap délután: Cigányprimás.
Vasárnap este: Jóéjt Muki! (Bemutató)

Lengyel vér.

A lengyelek ismét aktuálisokká lettek és aktuálisokká váltak a lengyel tárgyú irodalmi művek is. Így azután a háborús színházi műsorba aktualitás révén is bele kerülhet Stein Leó és Nedbahl Oszkár operettje.

A Lengyel vér tulajdonképpen nem annyira harcias operett, mint a címe sejtetné. Meséje erősen emlékeztet az „Üdvöskére” és Fényes Samu „Csóppségére.” Még a szereplők is legnagyobb részt ezekből a darabokból vannak másolva. Az egésze ráöntötte Nedbahl Oszkár a zeneszerző az egészen bécsi stílusú, elég kellemes zenét és létrejött a „Lengyel vér” című operett.

Az előbebeszátatokból sejtethető, hogy nem örökéletű remekművel, hanem csak éppen a napi szükségletet kielégítő operettel állunk szemben. Egy estét azonban jól betölt, egyebek közt azért is elég jól, mert a mostani 8 órás előadást kezdet mellett pont fél 12 ig sikerül az előadást elnyújtani.

Az előadásról egységes képet nem lehet adni. Az a benyomásunk, hogy több próba kellett volna. Néhol a szereplők meg-meg akadtak, máshol az ének és a zenekar nem tartottak egymással lépést, a táncszámok pedig többnyire szinte panaszkodtak a kevés próbát. Az énekszámok általában dallamosak, némelyik azonban a jelenlegi operett társulat egyes tagjainak hangterjedelmét körülbelül meghaladta és így ezeknek a magasabb kvalitás felé törekvő énekszámoknak az előadása nem valami fényesen sikerült. Az énekekben egyedül Medgyaszai az, akit dícsérettel kell kiemelnünk.

Elválasztva az éneket a játéktól, ez utóbbinál már több elismeréssel nyilatkozhatunk. Mindenekelőtt egy új szereplőről számolunk be. Stoll Béla mutatkozott be egy öreg lengyel diplomata szerepében és amint első fölléptéből látszik, van eredeti felfogása, érzéke a humor iránt, többi fellépteit érdeklődéssel várjuk. A két fő női szerep Feszty Irénnél és Vig Mancinál volt igen jó kezében. Feszty Irén eleven temperamentuma, ügyes alakító képessége és igen sikkes megjelenése nagyban előmozdította az előadás sikerét. Ugy ő, mint Vig Manca táncakkal is kiváltak. Medgyaszai Jenő énekéről fentebb már megemlékeztünk, ehhez hozzáfűzhetjük, hogy játéka is igen jól sikerült. Tompa Béla eredeti és ötletes volt, mint

mindig. T. Pogány Janka, Farkas Pál, Perényi Kálmán, Vank István és Bretán Miklós is hozzájárultak a sikerhez. A közönség a bemutatón zsufolásig megtöltötte a színházat. —r.

A Lengyelvér — csütörtökig. Hétfőn este megújuló tetszés mellett ismételték a színházban Nedbal pompás operettjét, a Lengyelvért. A nagyszerű darab csütörtökig foglalja el a színház műsorát.

A zsába. Azok között a boházatok között, amelyeknek az alakjai a maguk eredetiségükkel oly intenzíven mentek át a köztudatba, régebben első helyet foglalt el a kacagtató Zsába kétlaki hősnének az alakja, amely a helyzetkomikummal telített, legbonyolultabb eselekménynek a központja. A mulatságos boházatot csütörtök estére tűzte műsorára színházunk igazgatósága.

Legújabb táviratok.

Hat kilométert hátrált az orosz.

Budapest, január 18. Hivatalos. A Visztulától északra nem történt jelentős esemény. Zakliczyntól keletre fekvő magaslatokon tüzésünk összpontosított tüzelése az oroszokat elsősorban tűzvonaluk egyes részeinek elhagyására kényszerítette. A hátráló mozdulat magával ragadta az ellenséget az arevonon másrészein is úgy, hogy végül az elsősorban állásait hat kilométernyi szélességben kiürítette és tüzésünk s gépfegyvereink leg-hatásosabb tüzeiben rendetlenül visszavonult a legközelebbi magaslati vonalakra. Ez alkalommal számos fegyvert és lőszert hagyott vissza az elhagyott állásában. Az arevonon többi részén Nyugatgaliciában csak tüzési harc folyt. A Kárpátokban csak jelentéktelen járőrharcok voltak. Hőfer. (Min. sajtóoszt.)

Varsó sorsa meg van pecsételve.

Berlin, január 18. Mihajlovszki orosz katonai szakiró cikket közölt a Ruskoje Slovo-ban, amelyben konstatálja, hogy Varsó sorsa meg van pecsételve. A városon kívül Hindenburg áll nagy német- és osztrák seregekkel, három oldalról fogva körül a várost. Benn a lázadó lengyel lakosság egyre hangosabban követeli, hogy a várost nyílt városnak nyilvánítsák és ne védjék tovább.

Washington szervezkedik.

Bukarest, január 18. Washingtoni jelentés szerint a szenátus félmillió dollárt és harminchat millió dollárt szavazott meg.

Takács Béla pilóta hősi halála.

Budapest, január 18. Takács Béla magyar pilóta az északi harctéren hősi halált halt.

Három tiszt száz közlegény fogoly.

Berlin, január 18. Nagy főhadiszállás jelenti. Nyugati hadszíntér. Nieuport vidékén csak tüzési harc folyt, az ellenséges támadó mozdulatokat az utóbbi napokban nem észleltünk. A tengerpartra több helyen angol aknákat sodort a víz. La-boiselonél Alberttől északkeletre a franciákat, akik a temetőben és attól délnyugatra fekvő majorban ismét megvetették lábaikat, csapataink szuronytámadással kivertek és három tisztet és száz főnyi legénységet foglyul ejtettek. Argoni erdőségeiben több francia sáncot elfoglaltunk és azok védőrségét majdnem teljesen megsemmisítettük. A franciáknak pont a mousontól északnyugatra állásaink ellen intézett támadásai a Vinceytől délre két kilométernyire fekvő magaslaton, egészen a mi állásainkig jutott. A harc még tart. Vogézekben és Felső-Elszászban erős hóvihár és köd volt, ami a harci tevékenységet akadályozta.

Keleti hadszíntér.

Kelet-Poroszországhon a helyzet változatlan. Észak-Lengyelországban az oroszok megkísérelték, hogy a Vukra szakaszon át Radzanownál előre törjenek, azonban visszautasítottuk őket. Lengyelországban a Visztulától nyugatra lényeges esemény nem történt. (Miniszterelnökség sajtóosztályától.)

Az olaszok felfogása.

Róma, január 18. Karfoglis Mattinóban nagy cikk jelent meg, melyben többek között a azt hangoztatja a lap, hogy az olaszoknak németellenes felfogását meg kellett változtatni. A németek vasmarokkal fogják az oroszot, eddig rengeteg foglyot ejtettek és még négy millió népfelkelője van. Ilyen nép ellen indulni nem volna egyéb borzasztó kalandnál.

Török sikerek a Kaukázusban.

Konstantinápoly, január 18. A török lapok a főhadiszállásról érkezett jelentések alapján megelégedéssel konstatálják, hogy a török hadseregnek a Kaukázusban való eddigi hadműveletei sikeresek voltak. A sikerek annál becsesebbek, mert a harcok hegyes terepen óriási nehézségek közt játszódhatnak le és a csapatok a hóviharak és a hideg miatt erősen szenvednek. Nem tagadják, hogy az oroszok is szívósan védekeznek és hogy nagy megerőltetésbe kerül az ellenfél védekezését megtörni. Mindazonáltal a török csapatok mindenütt előnyömlőben vannak. Az újságok közlik továbbá, hogy körülbelül háromezer kurd, akiket az orosz szolgálatban álló Abdul Resád Beder kán közvetítésével fegyvereztek fel, immár az oroszok ellen fordultak és a törökök mellé állottak. A kurd felkelők különböző fegyverraktárak elfoglalása révén több mint huszezer fegyvert és bőséges lőszert zsákmányoltak. Rámutatnak

arra is, hogy a harcokban rendkívül nagy a halottak száma, mert egyik részen sem kegyelmeznek meg senkinek. (Bud. Tud.)

Megállt az orosz Máramarosban.

Máramarossziget, jan. 18. Máramaros vármegye északnyugati csücskén levő ellenség akciót nem folytat és mindössze kisebb tűzérési harcok folynak. Egyébként a máramarosi harcok napok óta változatlan. A többi járás elmenekült lakosai már valamennyien visszatértek. A Bukovinában előretört oroszok az Aranyos-Beszterce mentén foglaltak állást, Kirlibabáig jöttek, de a radnai és borgói hegyláncokat mi tartjuk erősen és sikerrel. Helyzetünk előnyös.

Elpusztult francia buvárhajó.

Konstantinápoly, január 17. A Milli távirati ügynökség jelenti: A főhadiszállás részleteket közöl a Saphir tengeralattjáró naszádról, mely tegnap a Dardanellák bejáratánál elsüllyedt. A tengeralattjáró naszád, mely a Dardanellák bejáratához közeledett, anélkül hogy észrevették volna, aknára futott s elsüllyedt. Motorosaink minden erőfeszítésükkel életben maradtak megmentésén fáradoztak, ami nemes válasz volt ellenfeleink embertelen eljárására.

A Kaukázusban operáló csapataink néhány nap óta elkeseredett küzdelmet folytatnak az oroszokkal, akik jelentékeny erősitéseket kaptak.

Soison bombázása.

Rotterdam, január 18. Soisont a németek sikeresen bombázták. A bombázó sereg tűzértségét egyre jobban előre tolja.

Az orosz uralom Stanislauban

Morva Osztrau, január 18. A Kurier Polski bécsi levelezőjétől menekültek közlésein alapuló érdekes jelentést közöl a Stanislauban uralkodó állapotokról. Mint a tudósítás mondja, majdnem minden nap próbálkoznak egyes lakosok elmenekülni dacára az életveszedelemnek, amivel ez jár. A Knibinia külvárosban a kozákok eleinte fosztogatni készültek, de a lakosság, különösen a munkások, erélyesen védekeztek ez ellen.

Tőlük, a kozákok ahányszor megkísérelték a rablást, verést kaptak, amit már azért is eltűrtek, mert nagyon félnek a vizsgálatól. Most már nyugalom uralkodik, csak egy asszonyt bántalmaztak. Az iskolákat nem szabad megnyitni. A zsidók minden kereset lehetőségétől el vannak zárva. Oroszország belsejébe meglehetősen számos vonat közlekedik. A hírlapokat Kievből hozzadják. A bíróságok nem működnek. Minden bűnben a rendőrség dönt. Büntényekre a parancsnok legtöbbször kötél általi halált mond ki. Néhány kozákot is felakasztottak. A városban borzalmas a nyomor.

IRODALOM

A Világháború Heti Postája képes hetilapnak legújabb száma az alábbi érdekes és változatos tartalommal jelent meg: A becsület mezején (cikk). — Frigyes főherceg fényképe. — Mari az ezred leánya. — Apa és fiu (vers). — A világháború eseménynaplója. — Orosz kozákok támadása a török csapat ellen (kép). — Az oroszok visszaszorítása Pietrkovnál (kép). — A világháború humora. — Magyar hősök arcképei. — Esti imádság (vers). — A pécsi hadsegélyző bizottság munkában (kép). — Háborus alakok (cikk). — Az anyás fiu (történet). — Masirozunk Szerbiában (tábori levél). — Pihenés közben (kép). — Hasznos tájékoztató a háborúról. — Üzenet a táborba. A gazdag tartalommal megjelent lapot Linder Ernő szerkeszti. Megjelenik hetenkint. Egyes szám ára 12 fillér. Egy óra 50 fillér. Megrendelhető a kiadóhivatalnál Wessely és Horváthnál, Pécs.

Népnevelési Közlöny, tanügyi folyóirat, melyet Bodnár János szerkeszt, január 15 iki száma a következő tartalommal jelent meg: Hazánk nyilvános könyvtárai. — Hivatalos. — Gyűlnek a koronák. — Alapítványok. — Tárca. — Krónika. — Szerkesztői üzenetek. — Előfizetési ára egy évre 4 korona, iskoláknak, tanítóknak és papoknak 2 korona. A Biharvármegyei Népnevelési Egyesület tagjai az évi tagsági díj (4 korona 50 fillér) fejében ingyen kapják. Előfizetéseket és tagsági díjakat Számbovovszky Rezsőhöz a B. N. E. pénztárosához (Szent János utca 78. szám alá) kell küldeni.

IGAZSÁG SZOLGÁLTATÁS

A februári esküdtek. Szombaton tartották meg a kir. törvényszéken az esküdtek sorsolását. A bizottság elnöke Ember Géza táblai bíró volt. Tagjai Palánkay Károly és Fábry Albert kir. törv. bírók. A jegyzői teendőket dr. Alligander Ödön látta el. Az ügyészséget dr. Thury Endre képviselte. Az ügyvédi kamara nevében dr. Medvigy Gábor jelent meg.

Rendes esküdtek lettek: Báthory Ferenc ker. írk. tanár, Belezny Antal zenetanár, Czeglédy Jeremiás hentes, dr. Demetrovics Elek bankigazgató, Dorogi Lajos varrógépkereskedő, dr. Dóry István városi alügyész, Gsli Ferenc kovács, Gergely István megyei írnok, Haragos János vendéglős, Harasztó Lajos földműves, Herzeg Vilmos Biharkeresztes megyei írnok, id. Jámber Ferenc földműves, Ifj. Jelinek Ferenc műkertész, Juricskay László ny. telekkönyvvezető, Kajtor Imre földműves Nagyszalonta, Kajtor László takarékpénztári tisztviselő Nagyszalonta, Kenéz Ferenc földműves Nagyszalonta, Képiró József földműves Sarkad, Liszkay Béla városi fővámellenőr, Mihály Pál fűszerkereskedő, Nagy József hivatalnok, Oláh Ferenc mészáros, Olasz Elemér földbirtokos, Orbán Kálmán s. tanfelügyelő, Schwartz Márton háztulajdonos, Szecssánszky Mihály szatócs, Szotter Imre földműves B. keresztes, Tollonics István fürdőgondnok, Tolna Sándor baromfikereskedő, Tóth Albert árvaszéki ülnök.

Pótesküdtök. Danó György eszmadia, Denderle Antal kőműves, Dévald Mihály eszmadia, Karajos Lajos eszmadia, Karkusz Sándor női szabó, Kezdődy Géza cipész, Kiss Károly asztalos, Torszin Elek cipész, Zsiskov Rudolf férfiszabó.

SZERKESZTŐI PÓSTÁJA

Érdeklődnek. A szabadkőművesek körházáról a tényeket megírtuk, s ezek után sem változtatjuk véleményünket a nyilatkozat után sem. Ez a nyilatkozat elég terjedelmes, de arra nem nyilatkozik, hogy mi van a két koronával? Még egyet ugynevezett tisztelt laptársunk a szabadkőműves leibszurnál eljárására. Ez a kis lap azt írta, hogy a szabadkőművesek maguk tartják fenn ezt a »szabadkőműves« körházat, s ez az egyetlen ilyen Váradon. Ez nem áll. Nem érzi ez a lap, hogy a legnagyobb hatalom: az igazság követeli a rektifikációt?!

A szerkesztésért ideiglenesen felelős:

Dr. PAPP KÁROLY.

Haszonbérheadó birtok.

A nagyváradi lat. szert. káptalan Abauj-Torna megyében, a Hernád völgyében Aszaló község határában fekvő 1344 c. h. mezőgazdasági birtokát, melyben 131³/₄ c. h. őszi búza, 122 c. h. őszi rozs vetés, 75 c. h. lóherés, 22¹/₂ c. h. luczernás és 20 c. h. dohány termelési engedély is van, 1915. április 1-től tíz évre haszonbérbe adja.

Pályázati határidő 1915 február 15. A bérleti feltételek megismerhetők a káptalani Uradalom központi hivatalában, Nagyváradon, Saj Ferencz-utca 4 szám alatt.

Nagyvárad, 1915. január hó 12.

Főtiszti hivatal.

(Utánnymás nem díjaztatik.)

Első nagyváradi cementipar.

Készítik granitó, terrazzo, műkö és minden szakmába vágó munkálatokat, házi csatornázásokat a városi mérnöki hivatal előírása szerint, személyes felügyeletem mellett. Kivánatra angol closet berendezéseket a legelőnyösebb fizetési feltételek mellett a legteljesebb és legmesszebb menő jótállás mellett készítenek. A nagyérdemű közönség becses pártfogását kéri tisztelettel

NUTTA JAKAB

cement és betonművek vállalata.
Szaniszió-utca 67. szám. (Saját ház.)

Nagyvárad város tanácsa katonai ügyosztálya.
074—1915. szám.

Hirdetmény

A m. kir. honvédelmi miniszter ur 1915. évi január hó 10-én kelt 305—1915. eln. számú körrendelete értelmében mind azon a magyar szent korona országai területén tartózkodó 1875, 1876, 1877, 1878, 1879, 1880, 1881 évben született és esetleg ennél fiatalabb A) alosztályú (katonailag kiképzett) népfelkelésre kötelezett magyar állampolgárok, a kik a közös hadseregnél (hadi tengerésznél) a honvédségnél vagy a csendőrségnél szolgáltak és bármely okból még a nem tényleges viszonyban (polgári viszonyban) vannak (pl. mint létszámfelettek, betegek stb.) ezennel tényleges népfelkelői szolgálatra behivatnak.

Ezen körrendelet folytán ezennel felhívom a Nagyváradon tartózkodó összes fentemlített népfelkelésre kötelezetteket, tehát az ajánlati lappal ellátottakat is, tekintet nélkül az ajánlati lapban foglalt rendelkezésre, hogy 1915. évi január hó 20-án szerdán reggel 9 órakor a nagyvárad m. kir. 4. népfelkelő parancsnoksághoz (Rákóczi-ut Markovits ház.) vonuljanak be.

Félreértések kikerülése végett megjegyzem, hogy bármely okból tehát betegség vagy szolgálathéptelenség okából szabadságot továbbá bármely fegyvernembeli, tehát az összes lovasságnál szolgáltak is bevonulni kötelesek.

Ellenben nem tartoznak bevonulni a népfelkelési tényleges szolgálat alól bizonytalan időre felmentett népfelkelésre kötelezettek. Hasonlóan nem tartoznak ezen miniszteri rendelet alapján bevonulni azon népfelkelésre kötelezettek, a kik vegyes katonai vagy honvéd felülvizsgálat után a hadsereg (haditengerészet) honvédség vagy a csendőrség kötelékéből annak idején elbocsáttattak és ennél fogva a népfelkelés B) alosztályába tartoznak, végül a járási tisztviselők által már bekézen kalauzokul kijelölt, s ehez képest ajánlati lappal ellátott népfelkelésre kötelezettek.

A behívottakat a következőkre figyelemztetem:

Bevonulásuk alkalmával meleg takarót, meleg alsó és felső ruházatot (kötött ujjas, mellényt, kötött alsó nadrágot, felső posztó kabátot és nadrágot esetleg télikabátot) evő eszközt, evő eszét, és háti zsákot, jó erős lábbelit és két napi élelmet hozzanak magukkal. A saját teljes ruházat használatáért naponta 30 fillér, a magukkal hozott élelemért, a mennyiben tényleges szolgálatra visszatartatnak napi 1 korona térítést fognak kapni, a takarók pedig becslési áron megvételnek. A népfelkelési igazolványi könyveiket vagy netán náluk levő egyéb katonai okmányokat vigyék magukkal.

Azon behívott népfelkelésre kötelezett, a ki a kitűzött határidőre és helyre be nem vonul, kardhatalommal vezetett elő és a katonai behívási parancs iránt tanúsított engedetlenség megbüntetéséről szóló 1890. évi XXI. t. cz. 4. § a értelmében 2 évig terjedhető börtönnel büntetettik.

Nagyvárad, 1915. január 14-én.

Eleméry Ferencz
katonai tanácsnok.

Ki volna hajlandó két fiút polgárra előkészíteni.

Ajánlat Bethlentelep róm. kath. plebániára küldendő. (u. p. clesd Biha m.)

Belépési felhívás

a Népszövetségi Hitelszövetkezet III-ik évtársulatába.

A Népszövetségi Hitelszövetkezet 1915 január 1-én III-ik évtársulatát nyitotta meg.

Az első 2 üzletév, — dacára a nehéz megélhetési viszonyoknak, — igen szép eredménnyel folyik.

Belépni szándékozók üzletrészeket jegyezhetnek még most is a hivatalos órák alatt a szövetkezet helyiségében (Szilágyi Dezső-u. 5. sz. a.) Egy üzletrész heti 20 fillér befizetésre kötelez, s ki-ki annyi üzletrészt jegyez, amennyit akar. Felvételi díj üzletrészenként, 10 fillér. 3 év múlva az évtársulat feloszlik; a tagok a befizetett összeget kikapják s a reájuk eső nyereséget is.

A tagok a befizetett összeg $\frac{1}{3}$ részéig a szövetkezettől olcsó kamatra kölcsönt is kaphatnak, mely 3 év alatt fizethető le. Azonfelül betáblázásra, értékpapírra, vagy váltóra, bármily összeg erejéig.

A tiszta haszon és nyereség teljes egészében a tagok között osztatik fel, s kiki heti betétje arányában részesedik.

A szövetkezet elfogad betéteket is, s azokat legmagasabb kamatlábbal kamatoztatja. Tőkekamatadót a szövetkezet fizeti.

Bizalommal kérjük a belépni szándékozókat, szíveskedjenek szövetkezetünk helyiségében részjegyeket jegyezni.

Teljes tisztelettel

Népszövetségi Hitelszövetkezet.

Katonai ruhákat

az összes fegyvernemek részére, a mai arakon átul előírás szerint és gyorsan készit Darabent Gy. és Tsa elsőrendű polgári és katonai ruházati intézete. A legfinomabb szövet kelmésségek, iltény és téli kabátokra felöltőkre állandóan raktáron. Nagyvárad, Szilágyi-Dezső-u. 6. Sonnenfeld palota. Telefon 980. szám.

Hirdetések

felvételnek a kiadóhivatalban.

Nagyvárad város

VILLAMOS MŰVE

Iroda és raktár: NAGYVÁRAD, Vár-tér 1.

Értesítjük a t. közönséget, hogy a

Wolfram lámpák

ára olcsóbb lett, Wolfram és egyéb izo-lámpák nagy raktára legolcsóbb áron a közönség rendelkezésére áll. Telefonon rendelés befizetés nélkül házhoz szállítjuk.

Egész éjjeli ügyeletet szolgálunk.

Költségvetések ingyen.

Telefon szám 514.

Elvállaljuk villamos világi-tási és erőátviteli berendezések felszerelését.

Csillárok,

évi lámpák

állandóan nagy választékban kaphatók.

Villamos motorok

$\frac{1}{2}$ lóerőtől mindon nagyságban.

Vésztelők telefonja 55. sz.